

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.4.16>

М. В. Харченко

аспірант кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

РЕАЛІЗАЦІЯ РОЗСУДУ СУДДІ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПРАВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ АСПЕКТ

У статті проведено аналіз особливостей реалізації розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві, зокрема вітчизняного його аспекту, тобто із посиланням на норми чинного національного законодавства та з урахуванням судової практики. Доведено доцільність розгляду таких питань з урахуванням мети розсуду і стадій адміністративного судочинства. Визначено особливості адміністративного судочинства (як сфери об'єктивізації розсуду судді під час розгляду справ) в умовах воєнного стану. Проаналізовано розсуд судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві у загальному та спеціальному аспектах. Присвячено увагу питанням реалізації розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві в межах таких стадій, задля чого умовно виокремлено наступні: 1) стадія відкриття провадження в адміністративній справі; 2) стадія підготовчого провадження; 3) стадія розгляду справи по суті; 4) стадія винесення судового рішення; 5) стадія перегляду судового рішення. Наведено випадки застосування розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві на кожній із вказаних стадій, а також приклади із судової практики. Підсумовано і зроблено висновок щодо особливостей розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві згідно із чинним законодавством та судовою практикою. Це дозволило визначити вітчизняну модель розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві як сукупність дій судді у процесі розгляду і вирішення адміністративної справи за правилами, встановленими чинним законодавством, що є за своєю правовою природою необхідним і безальтернативним повноваженням, що ґрунтується на нормах права і пов'язаний з тими випадками, коли суддя може обрати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим і доцільним саме за наявних обставин.

Ключові слова: розсуд судді, судовий розсуд, адміністративне судочинство, дискреція, дискреційні повноваження, тлумачення, внутрішнє переконання.

Задля структурування та систематизації вивчення напрямків реалізації розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві на підставі чинного законодавства, доцільним вважається розгляд таких питань з урахуванням мети розсуду і стадій адміністративного судочинства. Варто зазначити, що мета здійснення судової дискреції має офіційний, правовий характер, оскільки визначена нормами законодавства. Її безпосередній зміст і сутність детермінується завданнями правосуддя в цілому і адміністративного судочинства зокрема. Згідно з ч. 1 ст. 55 Конституції України [1] суд повинен захистити права і свободи людини. У ст. 2

Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] вказано, що завданням суду є здійснення правосуддя на засадах верховенства права з метою забезпечення кожному права на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією, законами України, ратифікованими міжнародними договорами. Варто також додати, що відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами; на цій території діють суди, створені відповідно до Конституції України; скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороня-

ється; у разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, на якій введено військовий стан, законами України може бути змінена територіальна підсудність судових справ, що розглядаються в цих судах, або в установленому законом порядку змінено місцезнаходження судів; створення надзвичайних та особливих судів не допускається (ст. 26) [3]. А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник вказують, що метою розсуду судді повинно бути «забезпечення як захисту прав осіб (при вирішенні справи по суті), так і належного провадження у справі (під час її розгляду). Цілі дискреції суду на цих основних етапах об'єктивно визначатимуться поточною метою відповідної стадії судового процесу, ... досягнення якої обумовлює або виникнення наступної стадії ... процесу або його припинення взагалі» [4, с. 43–44], а також характером спору, обставинами справи, змістом норми права, що надає суду розсуд, та принципами судочинства. Тобто, можна стверджувати, що метою розсуду судді в адміністративному судочинстві є захист прав та інтересів осіб у публічно-правових відносинах, забезпечення верховенства права, справедливості та ефективного поновлення порушених прав, свобод і законних інтересів учасників процесу на різних стадіях.

Окрім того, варто додати, що розсуд судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві можна розглядати у загальному та спеціальному аспектах. У загальному аспекті розсуд можна простежити в позиції, висновку судді, що виникли в нього під час та з приводу розв'язання конкретної правової проблеми (справи, питання, спору) в процесі розгляду і вирішення справи, та які є інтелектуально-вольовою основою для прийняття судового рішення. Приписи КАС України містять чимало таких мовних виразів, як «сумнів суду» (ст. 78, 94, 99, 102, 103, 111), «думка суду» (ст. 390), «суд вважає» (ст. 124, ч. 5 ст. 289, ч. 2 ст. 290, ст. 346, ст. 390), «переконавання суду» (ст. 76, ст. 90, ч. 6 ст. 283-1), «суд дійде до висновку» (п. 10 ч. 6 ст. 12, ч. 4 ст. 123, ч. 3 ст. 260, ч. 2 ст. 311), «висновок суду» (ч. 4 ст. 123, п. 1 ч. 5 ст. 246, ч. 7 ст. 246, ч. 2 ст. 248). Однак, юри-

дичного значення набуває лише вчинений (зовнішньо-виражений) і зафіксований (у певному документі) прояв такого «сумніву», «думки», «висновку» суду в якості судового рішення чи іншого правового акта. Щодо спеціального аспекту, то суддівський розсуд у ньому являє собою конкретне повноваження судового органу, передбачене законодавством, вибрати (визначити) один з декількох варіантів вирішення питання, за умови, що кожен з них є дозволений правом. Отже, розсуд судді є суто правовим явищем, має місце «лише у визначених законом випадках, підлягає юридичній оцінці допустимості його реалізації. Саме це розуміння несе реальну наукову цінність і практичну користь з точки зору розгляду і вирішення конкретних, «живих» судових справ» [5, с. 28]. З урахуванням змісту вказаних аспектів та мети розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві, можна зустріти наукову позицію (наприклад Г.В. Панової [6]) щодо виокремлення двох видів процесуального розсуду: 1) процесуальний розсуд адміністративного суду, який застосовується ним для організації, забезпечення і керування розглядом і вирішенням адміністративної справи («організуючий»), який пов'язується лише з перебігом адміністративної справи, документальним оформленням процесуальної дії, поточного рішення адміністративного суду; 2) процесуальний розсуд адміністративного суду («правозахисний», «правовідновлювальний»), який застосовується ним під час ухвалення рішення щодо дій, бездіяльності, рішень суб'єкта владних повноважень, які стали предметом оскарження в адміністративному суді.

З огляду на наявність дискреційних повноважень, варто погодитись із Г.В. Пановою, що «нормами адміністративного процесуального законодавства неможливо завбачливо і ретельно описати зміст і особливості вирішення кожної адміністративної справи. Зрештою, намагатися описати у статтях КАС України всі такі особливості і неможливо (якщо не сказати – нерозсудливо), і нераціонально. Пояснення просте – якщо зважити, наскільки унікальними можуть

бути навіть адміністративні справи того самого виду, та наскільки динамічно розвиваються та видозмінюються донедавна відомі адміністративно-правові відносини» [6, с. 81-82]. При реалізації розсуду у кожному конкретному випадку суддя повинен вибирати той варіант, що найбільш прийнятно задовольняє мету, яку він має досягнути, вчиняючи відповідну процесуальну дію в межах конкретної стадії адміністративного судочинства. Варто присвятити увагу питанням реалізації розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві в межах таких стадій, задля чого умовно виокремлено наступні: 1) стадія відкриття провадження в адміністративній справі; 2) стадія підготовчого провадження; 3) стадія розгляду справи по суті; 4) стадія винесення судового рішення; 5) стадія перегляду судового рішення.

Так, на стадії відкриття провадження в адміністративній справі можливе застосування розсуду судді у таких випадках:

- після подання позовної заяви під час вирішення питання чи є підстави для залишення позовної заяви без руху (ч. 1 ст. 169 КАС України);
- повернення позовної заяви (ч. 4 ст. 169 КАС України);
- відмови у відкритті провадження (ст. 170 КАС України);
- поновлення пропущеного процесуального строку (ст. 121 КАС України);
- вирішення питання про обрання форми адміністративного судочинства – загальне чи спрощене позовне провадження (ч. 12 ст. 171 КАС України);
- вирішення питання про об'єднання чи роз'єднання позовів (ст. 172 КАС України) тощо.

В якості прикладу, який демонструє застосування розсуду судді на стадії відкриття провадження в адміністративній справі, можна навести положення ухвали Чернігівського окружного адміністративного суду від 07.11.2022 р. у справі № 620/7821/22 [7], де передбачено, що «при поданні позовної заяви до суду позивачем подано клопотання про поновлення строку звернення до суду обґрунтоване тим, що на території України введено воєнний стан. Оцінюючи обставини, що

перешкоджали реалізації процесуального права на звернення до суду з цим позовом, на які позивач посилається у заяві про поновлення строку звернення до суду як на поважні, суд виходить з оцінки та аналізу всіх наведених у заяві доводів і з того, чи мав позивач за таких обставин можливість своєчасно реалізувати право на звернення до суду (чи відсутні були вагомі перешкоди, труднощі для реалізації цього права). Суд зауважує, що наразі введення воєнного стану на території України, не перешкоджає розгляду справи Чернігівським окружним адміністративним судом, оскільки суд працює у штатному режимі з певними обмеженнями, які, в свою чергу, не порушують права учасників процесу та не чинять перешкод у можливості скористатися наданими законом процесуальними правами під час розгляду справи. Таким чином, сам по собі факт запровадження воєнного стану не є обставиною, що свідчить про поважність причин пропуску строку звернення до суду. Крім того, позивачем не зазначено які саме обставини та причини, що зумовлені обмеженнями, впровадженими у зв'язку із воєнним станом, перешкодили йому вчасно звернутися до суду з цим позовом». У результаті застосування розсуду судді, позовну заяву було залишено без руху.

З цього ж приводу Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду в своїй постанові від 29.09.2022 р. у справі № 500/1912/22 [8] дійшов висновку з питання поновлення пропущеного строку через запровадження в Україні правового режиму воєнного часу, зокрема, що сам факт запровадження воєнного стану в Україні, без обґрунтування неможливості звернення до суду саме позивачем у встановлені строки, у зв'язку із запровадження такого, на переконання суду, – не може вважатись поважною причиною для безумовного поновлення цих строків (абз. 4). Причина пропуску строку може вважатись поважною, якщо вона відповідає одночасно усім таким умовам: 1) це обставина або кілька обставин, яка безпосередньо унеможливорює або ускладнює можливість вчинення процесуальних дій у визначений законом строк;

2) це обставина, яка виникла об'єктивно, незалежно від волі особи, яка пропустила строк; 3) ця причина виникла протягом строку, який пропущено; 4) ця обставина підтверджується належними і допустимими засобами доказування (абз. 30).

Стадія підготовчого провадження в адміністративному судочинстві може бути пов'язана із застосуванням розсуду судді у такому контексті:

- з'ясування заперечень проти позовних вимог (п. 2 ч. 2 ст. 173 КАС України);
- визначення обставин справи, які підлягають встановленню, та зібрання відповідних доказів (п. 3 ч. 2 ст. 173 КАС України);
- вирішення відводів (п. 4 ч. 2 ст. 173 КАС України);
- визначення порядку розгляду справи (п. 5 ч. 2 ст. 173 КАС України);
- продовження строку підготовчого провадження (ч. 4 ст. 173 КАС України);
- встановлення строку для надання відзиву на позовну заяву (ст. 175 КАС України), пояснень третіх осіб щодо позову або відзиву (ст. 176 КАС України), пред'явлення зустрічного позову (ст. 177 КАС України), відповіді на відзив та заперечення (ст. 182 КАС України);
- вирішення питання за результатами підготовчого засідання – залишити позовну заяву без розгляду, закрити провадження у справі чи закрити підготовче провадження та призначити справу до судового розгляду по суті (ст. 183 КАС України);
- при вирішенні питань у випадку визнання позову позивачем, визнання позову відповідачем, примирення сторін (ст. 189, 190 КАС України).

Наприклад, в ухвалі Полтавського окружного адміністративного суду від 07.11.2022 р. у справі № 440/9486/22 [9], суддя, посилаючись на норми законодавства та з метою всебічного та повного розгляду справи, дійшов висновку про необхідність витребування належним чином засвідчених копій документів пенсійної справи; протоколів про усі перерахунки пенсії позивача, в тому числі й на підставі довідки про грошове забезпечення; протоколу про перерахунок пенсії позивача; заяви про перерахунок та виплату пенсії без обмеження її макси-

мального розміру десятима прожитковими мінімумами, для осіб, які втратили працездатність; листа управління, що стосується розгляду питання про перерахунок та виплату пенсії на підставі нової довідки без обмеження її максимального розміру десятима прожитковими мінімумами, для осіб, які втратили працездатність; довідки про грошове забезпечення.

На стадії розгляду справи по суті суддя застосовує розсуд у таких ситуаціях:

- під час розгляду та вирішення спору на підставі зібраних у підготовчому провадженні матеріалів (ст. 192 КАС України);
- прийняття рішення про проведення судового засідання в режимі відеоконференції (ст. 195 КАС України);
- застосування наслідків неявки в судове засідання учасника справи (ст. 205 КАС України), свідка, експерта, спеціаліста (ст. 206 КАС України);
- під час дослідження доказів (ст. 210-222 КАС України);
- при відкладенні розгляду справи або оголошенні перерви в судовому засіданні (ст. 223 КАС України);
- при вирішенні питання про повне фіксування судового засідання за допомогою відеозаписувального технічного засобу (ст. 229 КАС України);
- під час вирішення питання щодо зупинення (ст. 236 КАС України) і закриття провадження у справі (ст. 238 КАС України); залишення позову без розгляду (ст. 240 КАС України);
- під час вирішення питання щодо розподілу судових витрат (ст. 139-143 КАС України);
- у випадку застосування заходів процесуального примусу (ст. 144-149 КАС України).

В якості прикладу, на підставі ухвали Сумського окружного адміністративного суду від 01.06.2022 р. у справі № 480/4274/21 [10] можна продемонструвати реалізацію розсуду щодо вирішення питання про проведення судового засідання у режимі відеоконференції. У провадженні суду перебуває адміністративна справа за позовом товариства з обмеженою відповідальністю до Головного управління ДПС у Чернігівській області, Головного управління ДПС у Сумській

області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень. Ухвалою суду від 31.05.2021 р. позовну заяву прийнято до розгляду та відкрито провадження у справі, ухвалено здійснювати розгляд справи за правилами загального позовного провадження. Ухвалою суду, занесеною до протоколу судового засідання від 07.12.2021 р., підготовче провадження було закрито та призначено справу до судового розгляду на 03.02.2022 р., в якому у зв'язку з необхідністю витребування додаткових доказів у Головного управління ДПС у Чернігівській області та необхідності виклику свідка було оголошено перерву. Представник позивача подав до суду заяву 31.05.2022 р. про відкладення розгляду справи у зв'язку з виїздом свідка на за межі Чернігівської області. У судовому засіданні сторони не з'явилися. При цьому, в матеріалах справи міститься клопотання представника Головного управління ДПС у Чернігівській області про проведення засідання в режимі відеоконференції в приміщенні Чернігівського окружного адміністративного суду. Враховуючи необхідність забезпечення представнику Головного управління ДПС у Чернігівській області передбаченого Конституцією України права на доступ до правосуддя, з метою забезпечення своєчасного розгляду адміністративної справи, враховуючи територіальну віддаленість представника відповідача (м. Чернігів) від місця проведення судового засідання (м. Суми), суд вважає за необхідне задовольнити клопотання представника Головного управління ДПС у Чернігівській області та провести судові засідання в режимі відеоконференції за його участю. Забезпечення проведення судового засідання в режимі відеоконференції за участю представника Головного управління ДПС у Чернігівській області доручено Чернігівському окружному адміністративному суду. Отже, судом ухвалено рішення про призначення засідання в приміщенні Сумського окружного адміністративного суду в режимі відеоконференції.

Під час винесення судового рішення можливе застосування розсуду:

– під час виходу до нарадчої кімнати (приміщення, спеціально призначеного

для ухвалення судових рішень) (ст. 227 КАС України);

– при дотриманні вимог законності і обґрунтованості судового рішення (ст. 242 КАС України);

– при вирішенні питання щодо задоволення позову повністю або частково чи відмови в його задоволенні повністю або частково (ст. 245 КАС України);

– при ухваленні рішення щодо частини позовних вимог (ст. 247 КАС України);

– при ухваленні додаткового рішення (ст. 252 КАС України);

– при виправленні описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні (ст. 253 КАС України).

Так, можна проаналізувати рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 19.10.2022 р. по справі № 280/4957/22 [11]. До суду надійшла позовна заява позивача до Головного управління Пенсійного фонду України в Запорізькій області, в якому позивач просить суд: визнати протиправними дії Головного управління Пенсійного фонду України в Запорізькій області щодо зменшення раніше призначеної позивачу відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» пенсії з 79% до 70% відповідних сум грошового забезпечення; зобов'язати Головне управління Пенсійного фонду України в Запорізькій області здійснити перерахунок та виплату заборгованості позивачу по пенсії. В обґрунтування позовних вимог позивач посилається на те, що йому, відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», призначено пенсію у розмірі 79% грошового забезпечення. Відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» та постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 103 «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» позивачу проведено перерахунок пенсії, однак, при перерахунку пенсії її розмір протиправно зменшено з 79% до 70%. Вважає, що при перерахунку раніше призначеної пен-

сії не допускається звуження змісту та обсягу соціальних гарантій. Відповідачем подано до суду відзив на позовну заяву, в якому зазначено наступне. Відсотковий розмір позивача під час проведення перерахунку було обмежено 70%. Суд, дослідивши матеріали справи, оцінивши надані докази, їх достатність і взаємний зв'язок у сукупності, дійшов висновку, що позов підлягає задоволенню (із детальним посиланням на норми законодавства). Суд вирішив позовні вимоги задовольнити частково: визнати протиправними дії Головного управління Пенсійного фонду України в Запорізькій області щодо зменшення раніше призначеної пенсії з 79% до 70% відповідних сум грошового забезпечення; зобов'язати Головне управління Пенсійного фонду України в Запорізькій області здійснити перерахунок та виплату заборгованості по пенсії, з урахуванням основного розміру пенсії у розмірі 79% відповідних сум грошового забезпечення. У задоволенні решти вимог відмовлено.

У випадку перегляду судового рішення, розсуд судді може мати місце:

- під час вирішення питання щодо відкриття апеляційного провадження (ст. 300 КАС України); залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги (ст. 298 КАС України); відмови у відкритті апеляційного провадження (ст. 299 КАС України);

- при встановленні строку для подання відзиву на апеляційну скаргу (ст. 304 КАС України);

- при вирішенні питання про закриття апеляційного провадження (ст. 305 КАС України);

- під час підготовки справи до апеляційного розгляду (ст. 306 КАС України);

- під час ухвалення судового рішення у формі постанови (ст. 321-323 КАС України);

- при вирішенні подібних питань (зазначених вище для апеляційного перегляду) у касаційному провадженні (ст. 327-360 КАС України);

- при вирішенні подібних питань (зазначених вище для апеляційного та касаційного перегляду) під час перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами (ст. 361-369 КАС України).

В якості прикладу застосування розсуду на зазначеній стадії адміністративного судочинства, можна звернути увагу на Постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 03.11.2022 р. у справі № 640/23222/19 [12]. Суд розглянув у відкритому судовому засіданні апеляційну скаргу представника особи на рішення Окружного адміністративного суду м. Києва у справі за адміністративним позовом до Київської обласної прокуратури, третя особа, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору Києво-Святошинська місцева прокуратура Київської області про поновлення на роботі. Судом було встановлено, що позивач звернувся до Окружного адміністративного суду м. Києва з позовом, до Прокуратури Київської області, в якому, з урахуванням поданих уточнень просить суд: 1) визнати незаконними дії Прокуратури Київської області про призначення особи прокурором Києво-Святошинської місцевої прокуратури; 2) зобов'язати Прокуратуру Київської області протягом 3-х календарних днів з дня набрання рішенням суду законної сили внести відповідний запис до трудової книжки про виключення запису стосовно призначення прокурором Києво-Святошинської місцевої прокуратури; 3) визнати протиправним та скасувати наказ Прокуратури Київської області про звільнення; 4) поновити особу на посаді прокурора окружної прокуратури, яка є рівнозначною посаді, займаної; 5) стягнути з Прокуратури Київської області заробітну плату за час вимушеного прогулу; 6) стягнути з Прокуратури Київської області вихідну допомогу в розмірі середнього місячного заробітку. Рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва у задоволенні позову відмовлено повністю. Не погоджуючись із зазначеним судовим рішенням, представником позивача подано апеляційну скаргу, в якій просить скасувати рішення суду першої інстанції як таке, що постановлене з порушенням норм матеріального та процесуального права, та прийняти нове, яким позов задовольнити. Проте судом апеляційної інстанції апеляційну скаргу задоволено частково. Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва в частині відмови в задоволенні позовних

вимог щодо стягнення вихідної допомоги при звільненні в розмірі середнього місячного заробітку скасовано та прийнято в цій частині нове рішення, яким позовні вимоги задоволено частково. Зобов'язано Київську обласну прокуратуру нарахувати та виплатити позивачу вихідну допомогу при звільненні в розмірі середнього місячного заробітку. В іншій частині рішення Окружного адміністративного суду м. Києва залишено без змін.

До того ж, слід звернути увагу на те, що у Постанові Верховного Суду від 15.11.2021 р. у справі № 1840/2970/18 [13] наведено положення щодо роз'яснення сутності дискреції, і хоча мова йде про дискрецію адміністративних органів, окремі аспекти можуть бути застосовані і щодо розсуду судді (п. 43-51) [14].

Із зазначеного можна зробити висновок щодо розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві згідно із чинним законодавством та судовою практикою:

– розсуд судді це не обов'язок, а повноваження, оскільки юридична концепція дискреції передбачає можливість вибору між альтернативними способами дій та/або бездіяльністю. У разі, якщо законодавство передбачає прийняття лише певного конкретного рішення, то це не є реалізацією дискреції (повноважень), а є виконанням обов'язку;

– розсуд судді є необхідною та безальтернативною юридичною конструкцією, завдяки якій вирішується низка важливих завдань, центральними з яких є забезпечення справедливої, ефективної та орієнтованої на індивідуальні потреби приватної особи правозастосовної діяльності;

– розсуд судді не є довільним; він завжди здійснюється відповідно до закону (права), оскільки згідно з ч. 2 ст. 19 Конституції України «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України»;

– розсуд судді пов'язаний з тими випадками, коли суддя може обрати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за певних обставин;

– розсуд судді не слід ототожнювати лише з формалізованими повноваженнями,

він характеризується відсутністю однозначного нормативного регулювання дій. У судовій практиці сформовано позицію щодо поняття дискреційних повноважень, під якими слід розуміти такі повноваження, коли у межах, які визначені законом, суд має можливість самостійно (на власний розсуд) вибирати один з кількох варіантів конкретного правомірного рішення. Водночас, повноваження суду не є дискреційними, коли є лише один правомірний та законно обґрунтований варіант поведінки;

– розсуд судді може полягати у виборі діяти, чи не діяти, а якщо діяти, то у виборі варіанту рішення чи дії серед варіантів, що прямо або опосередковано закріплені у законі. Важливою ознакою такого вибору є те, що він здійснюється без необхідності узгодження варіанту вибору будь-ким.

Це дозволяє визначати вітчизняну модель розсуду судді під час розгляду справ в адміністративному судочинстві як сукупність дій судді у процесі розгляду і вирішення адміністративної справи за правилами, встановленими КАС України, що є за своєю правовою природою необхідним і безальтернативним повноваженням, що ґрунтується на нормах права і пов'язаний з тими випадками, коли суддя може обрати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим і доцільним саме за наявних обставин.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
4. Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. Адміністративний процес України : навчальний посібник. К. : Прецедент, 2007. 531 с.
5. Сенків О. І. Судовий розсуд в адміністративному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Нац. ун-т Держ. податкової служби України. Ірпінь, 2012. 250 с.
6. Панова Г. В. Процесуальний розсуд адміністративного суду: зміст та особливості.

- Право і суспільство*. 2017. № 4. Ч. 2. С. 75–80.
7. Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 07.11.2022 р. у справі № 620/7821/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107147512>
  8. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 29.09.2022 р. у справі № 500/1912/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106545406>
  9. Ухвала Полтавського окружного адміністративного суду від 07.11.2022 р. у справі № 440/9486/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107145539>
  10. Ухвала Сумського окружного адміністративного суду від 01.06.2022 р. у справі № 480/4274/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104576789>
  11. Рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 19.10.2022 р. по справі № 280/4957/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106830216>
  12. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 03.11.2022 р. у справі № 640/23222/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107104859>
  13. Постанова Верховного Суду від 15.11.2021 р. у справі № 1840/2970/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101923134>
  14. Постанова Верховного Суду від 15.11.2021 р. у справі № 1840/2970/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101923134>

Kharchenko M. Implementation of the judge's discretion during the consideration of cases in administrative proceedings: a domestic aspect

The article analyzes the peculiarities of the exercise of the judge's discretion during the consideration of cases in administrative proceedings, in particular its domestic aspect, that is, with reference to the norms of the current national legislation and taking into account court practice. The expediency of consideration of such issues, taking into account the purpose of discretion and the stages of administrative proceedings, has been proven. The peculiarities of administrative proceedings (as spheres of objectification of the judge's discretion during the consideration of cases) in the conditions of martial law are determined. The discretion of the judge during the consideration of cases in administrative proceedings is analyzed in general and special aspects. Attention is devoted to the issues of exercising the judge's discretion during the consideration of cases in administrative proceedings within the following stages, for which the following are conditionally distinguished: 1) the stage of opening proceedings in an administrative case; 2) stage of preparatory proceedings; 3) the stage of consideration of the case on the merits; 4) the stage of issuing a court decision; 5) stage of reviewing the court decision. Cases of the application of the judge's discretion during the consideration of cases in administrative proceedings at each of the indicated stages, as well as examples from judicial practice, are given. Summarized and concluded regarding the features of the judge's discretion during the consideration of cases in administrative proceedings in accordance with the current legislation and judicial practice. This made it possible to consider the domestic model of a judge's discretion during the consideration of cases in administrative proceedings as a set of actions of a judge in the process of consideration and resolution of an administrative case according to the rules established by the current legislation, which is by its legal nature a necessary and irreplaceable authority based on the norms of law and authority connected with those cases when the judge can choose from several legally permissible decisions the one he considers the best and most appropriate under the existing circumstances.

Key words: *discretion of the judge, judicial discretion, administrative proceedings, discretion, discretionary powers, interpretation, internal conviction.*